

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 20/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden i brottmål och ökat ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 15 juni 2005 statsrådets utredning med anledning av kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden i brottmål och ökat ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna (E 43/2005 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Matti Joutsen och EU-lagstiftningssekreterare Sanna Männistö, justitieministeriet
- professor Pekka Koskinen.

UTREDNINGEN

Kommissionens meddelande

I meddelandet sägs att genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande har varit ett av EU:s viktigaste verksamhetsområden på det straffrättsliga området och förmodligen ett av de mest lovande. Avsnittet om ömsesidigt erkännande är tudelat: ömsesidigt erkännande under den fas som föregår den straffrättsliga processen och ömsesidigt erkännande av slutgiltiga beslut. Den fas som föregår den straffrättsliga processen innefattar principen om ömsesidigt erkännande och bevisupptagning samt ömsesidigt erkännande av icke frihetsberövande straffprocessuella tvångsmedel. Det ömsesidiga erkännandet av slutgiltiga beslut innefattar ömsesidig information om domar, "Ne bis in idem"-principen, beaktande av domar i andra medlemsstater

under den straffrättsliga processen och verkställighet av fällande domar samt ömsesidigt erkännande av förverkanden.

I meddelandet konstateras att det är viktigt att stärka det ömsesidiga förtroendet för att principen om ömsesidigt erkännande ska fungera. Avsnittet om ökat ömsesidigt förtroende är indelat i ökat ömsesidigt förtroende genom lagstiftningsåtgärder och ökat ömsesidigt förtroende genom kompletterande praktiska åtgärder.

Regeringens ståndpunkt

Regeringen förhåller sig positivt till principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden i brottmål och ett ökat ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna.

Regeringen har informerat riksdagen med följande skrivelser: U 4/2004 rd om ett rambeslut om bevisupptagning, U 10/2005 rd om ett förslag av Österrike, Sverige och Finland om överförande av dömda personer samt U 43/2004 rd om ett förslag till rambeslut av rådet om vissa rättssäkerhetsgarantier i brottmål i Europeiska unionen. Dessutom har riksdagen tagit emot följande utredningar: E 17/2005 rd om vitboken om problemen med utbytet av uppgifter om brottmålsdomar samt E 52/2004 rd om grönboken om tillnärmning, ömsesidigt erkännande och verkställighet av straffrättsliga påföljder. När nya förslag läggs fram kommer regeringen att ta ställning till dem och informera riksdagen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har tidigare i år lämnat ett utlåtande (LaUU 4/2005 rd) om förberedelsen av de politiska riktlinjerna för det fleråriga programmet för uppbyggnad av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa (Haagprogrammet) och då uttryckt sin positiva syn på en starkare princip om ömsesidigt erkännande. Principen, som ingick i Tammerforsbesluten, har utgjort en av de viktigaste metoderna för att driva det straffrättsliga samarbetet framåt. Den har visat sig vara en fungerande princip som snabbar upp samarbetet mellan myndigheterna i medlemsstaterna och dessutom klarlägger medborgarnas rättsskydd i gränsöverskridande fall. Det tydligaste exemplet på detta är den europeiska arresteringsordern, som trots många brister har effektiviserat myndighetssamarbetet och ökat förtroendet mellan medlemsstaterna.

Liksom i sina tidigare utlåtanden understryker utskottet betydelsen av ömsesidigt erkännande även som ett sätt att undvika en långtgående tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning (LaUU 14/2004 rd). Visserligen har några exempel visat att det i vissa fall kan vara svårt att utvidga det ömsesidiga erkännandet med tanke på likabehandling av medborgarna. Grundprincipen om domars rättsverkan i en annan medlemsstat enligt förslaget till rambeslut om inbördes beaktande av fällande domar i nya straffrättsliga processer mellan medlemsstaterna är mycket problematisk t.ex. i fråga om kumulering av straff.

För att principen om ömsesidigt erkännande ska förverkligas förutsätts att alla medlemssta-

ter nationellt sätter besluten i kraft och att de nationella myndigheterna följer dem. Praxisen hittills visar att medlemsstaterna gärna kunde sätta besluten i kraft mer effektivt och beslutsfattarna hysa mer förtroende för varandra. I sitt meddelande föreslår kommissionen att det ömsesidiga förtroendet ska stärkas både genom lagstiftning och praktiska åtgärder. Utskottet anser det vara nödvändigt att förenhetliga vissa processuella minimiregler på unionsnivå för att öka det ömsesidiga förtroendet. Men det är inte lika ivrigt som kommissionen på en tillnärmning av de straffrättsliga bestämmelserna. Däremot anser utskottet att det finns stora möjligheter att stärka det ömsesidiga förtroendet genom praktiska åtgärder.

Ett gemensamt utvärderingssystem ger utmärkta möjligheter att öka förtroendet mellan medlemsstaterna. Men för att utveckla bra utvärderingsmekanismer behövs det avancerad sakkunskap om jämförelser av nationell lagstiftning och rättssystem. Ett ökat nätverkssamarbete dels mellan jurister och dels mellan EU-institutioner ger också möjligheter till ökat förtroende mellan dem som utför arbetet i praktiken. Den tredje viktiga åtgärden är att utveckla den juridiska utbildningen. Det är viktigt att lärare och studerande på alla utbildningsnivåer får fler möjligheter till utbyte med andra medlemsstater.

Utskottet har i tidigare utlåtanden tagit ställning till vissa av förslagen i meddelandet och kommer att fördjupa sig i detaljerna när konkreta förslag läggs fram. Om de finansiella utsikterna för frihet, säkerhet och rättvisa konstaterar utskottet redan nu att de ambitiösa målen samt en

bättre lagstiftning och kvalitetsutveckling inom
rättskipningen förutsätter tillräckliga resurser
både på nationell nivå och unionsnivå.

Utlåtande

Lagutskottet meddelar

*att utskottet instämmer i regeringens
ståndpunkt.*

Helsingfors den 26 oktober 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Leena Harkimo /saml
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent

Heli Paasio /sd
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Minna Sirnö /vänst
Marja Tiura /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kirsi Pimiä.